

Archeologienota Lembeek (Halle) – Beneluxlaan

Jelke Van Buggenhout

Bornem
2022

Colofon

Rapporten van het archeologisch onderzoeksbureau All-Archeo bvba

Erkend archeoloog: All-Archeo bvba, OE/ERK/Archeoloog/2015/00018

Auteur: Jelke Van Buggenhout

All-Archeo bvba
Woestijnstraat 45
2880 BORNEM

Wettelijk depot nummer
D/2022/12.807/101

© All-Archeo bvba

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever.

All-Archeo bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
2	Verslag resultaten bureauonderzoek	5
2.1	Administratieve gegevens	5
2.2	Archeologische voorkennis	6
2.3	Onderzoeksopdracht	6
2.3.1	Vraagstelling en randvoorwaarden	6
2.3.2	Beschrijving geplande werken	7
2.3.3	Werkwijze	19
2.4	Assessmentrapport	19
2.4.1	Landschappelijke ligging van het onderzochte gebied	19
2.4.2	Historische beschrijving van het onderzochte gebied	27
2.4.3	Het onderzochte gebied in zijn archeologisch kader	33
2.4.4	Interpretatie van het onderzochte gebied en synthese	35
2.4.5	Afweging noodzaak verder vooronderzoek	35
3	Samenvatting	37
4	Bibliografie	38
4.1	Publicaties	38
4.2	Websites	38
5	Bijlagen	39
5.1	Archeologische periodes	39

1 Inleiding

Deze archeologienota werd opgemaakt naar aanleiding van de aanvraag van een omgevingsvergunning waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 1000 m² of meer beslaat, de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de vergunning betrekking heeft 3000 m² of meer bedraagt en waarbij de percelen helemaal buiten de archeologische zones liggen, opgenomen in de vastgestelde inventaris van archeologische zones,¹ zoals bepaald in artikel 5.4.1 van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Het onderzoeksgebied valt niet binnen een beschermde archeologische site, noch binnen een gebied waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt.²

Alle coördinaten die weergegeven worden, zijn uitgedrukt in Lambert 72, tenzij anders vermeld.

De uitvoering van vooronderzoek zonder ingreep in de bodem gaat steeds de uitvoering van vooronderzoek met ingreep in de bodem vooraf. Het doel van een archeologisch vooronderzoek wordt immers met een minimum aan destructie van het archeologisch erfgoed bereikt.

---

¹ <https://geo.onroenderfgoed.be>

² <https://geo.onroenderfgoed.be>

2 Verslag resultaten bureauonderzoek

Het doel van de archeologische bureaustudie is de aanwezigheid, aard en bewaringsomstandigheden van de archeologische monumenten te kunnen inschatten, de landschappelijke opbouw van het gebied te kennen, om de impact van de werken op het aanwezige archeologische erfgoed in te schatten en daaruit concrete aanbevelingen te formuleren voor de verdere prospectiestrategie.

2.1 Administratieve gegevens

Projectcode: 2021H319

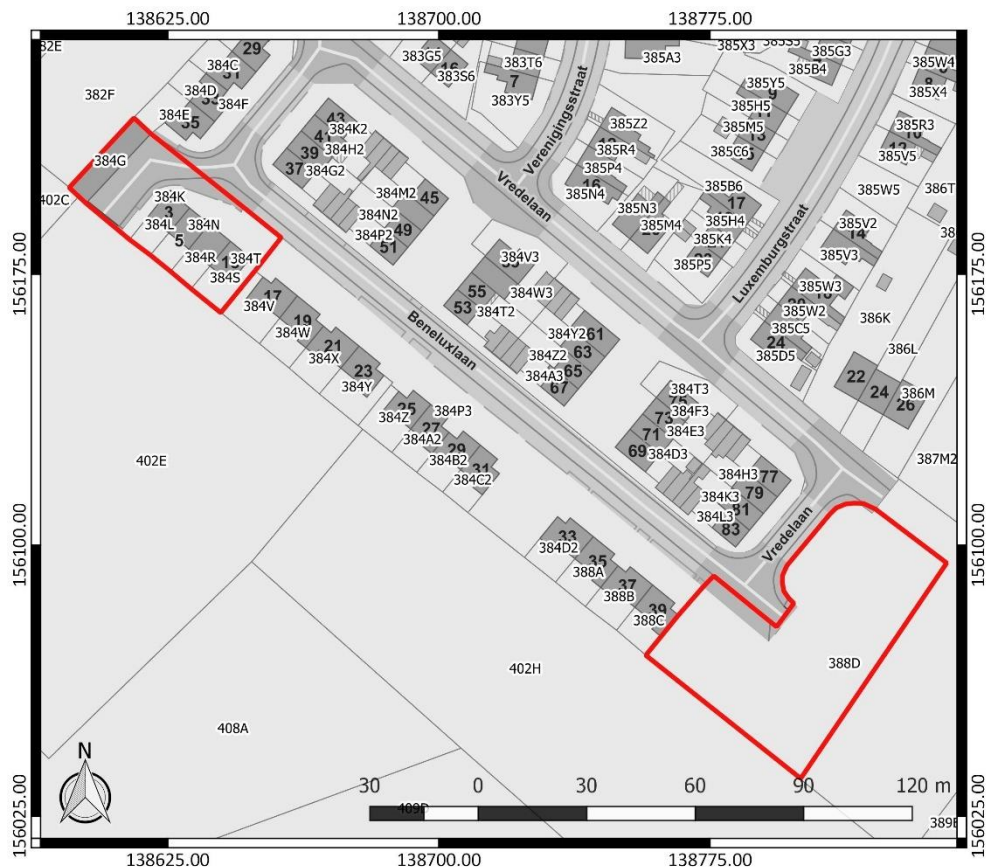
Erkend archeoloog: All-Archeo bvba, OE/ERK/Archeoloog/2015/00018

Locatie (provincie, gemeente, deelgemeente, adres, toponiem): Vlaams-Brabant, Halle, Lembeek, Beneluxlaan, Beneluxlaan

Bounding box x/y Lambert 72 coördinaten:

- 138597.72, 156035.48
- 138840.46, 156218.25

Kadastraal plan:

Figuur 1: Kadastraal plan met aanduiding van het onderzoeksgebied in rood (www.geopunt.be)

Kadastrale percelen: Halle, Afdeling 5 (Lembeek), sectie B, nummers 384G, 384K, 384L, 384M, 384N, 384P, 384P3 (partim), 384R, 384S, 384T en 388D (partim)

Oppervlakte onderzoeksgebied: ca. 4374 m²

Topografische kaart:

Figuur 2: Topografische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://www.dov.vlaanderen.be>)

Begin- en einddatum uitvoering onderzoek: 31/08/2021 – 03/09/2021

Relevante termen uit de thesauri bij de Inventaris Onroerend Erfgoed: bureauonderzoek, metaaltijden, Romeinse tijd, middeleeuwen, nieuwe tijd, nieuwste tijd, akkerland

Verstoorde zones: er zijn geen gekende verstoorde zones.

2.2 Archeologische voorkennis

Er is geen concrete archeologische voorkennis met betrekking tot het onderzoeksgebied.

2.3 Onderzoeksopdracht

2.3.1 Vraagstelling en randvoorwaarden

Naar aanleiding van de geplande werken ter hoogte van het onderzoeksterrein werd een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd. Hierbij staat de vraag centraal wat de impact zal zijn van de geplande werken op het archeologisch bodemarchief. Op basis daarvan wordt een afweging gemaakt of verder archeologisch onderzoek met ingreep in de bodem nodig is.

Volgende onderzoeksvragen worden behandeld:

- Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het terrein?
- Wat is de landschapshistoriek en de gebruiksevolutie van het terrein?
- Wat is de impact van de geplande werken?

Randvoorwaarden: er zijn geen randvoorwaarden van toepassing.

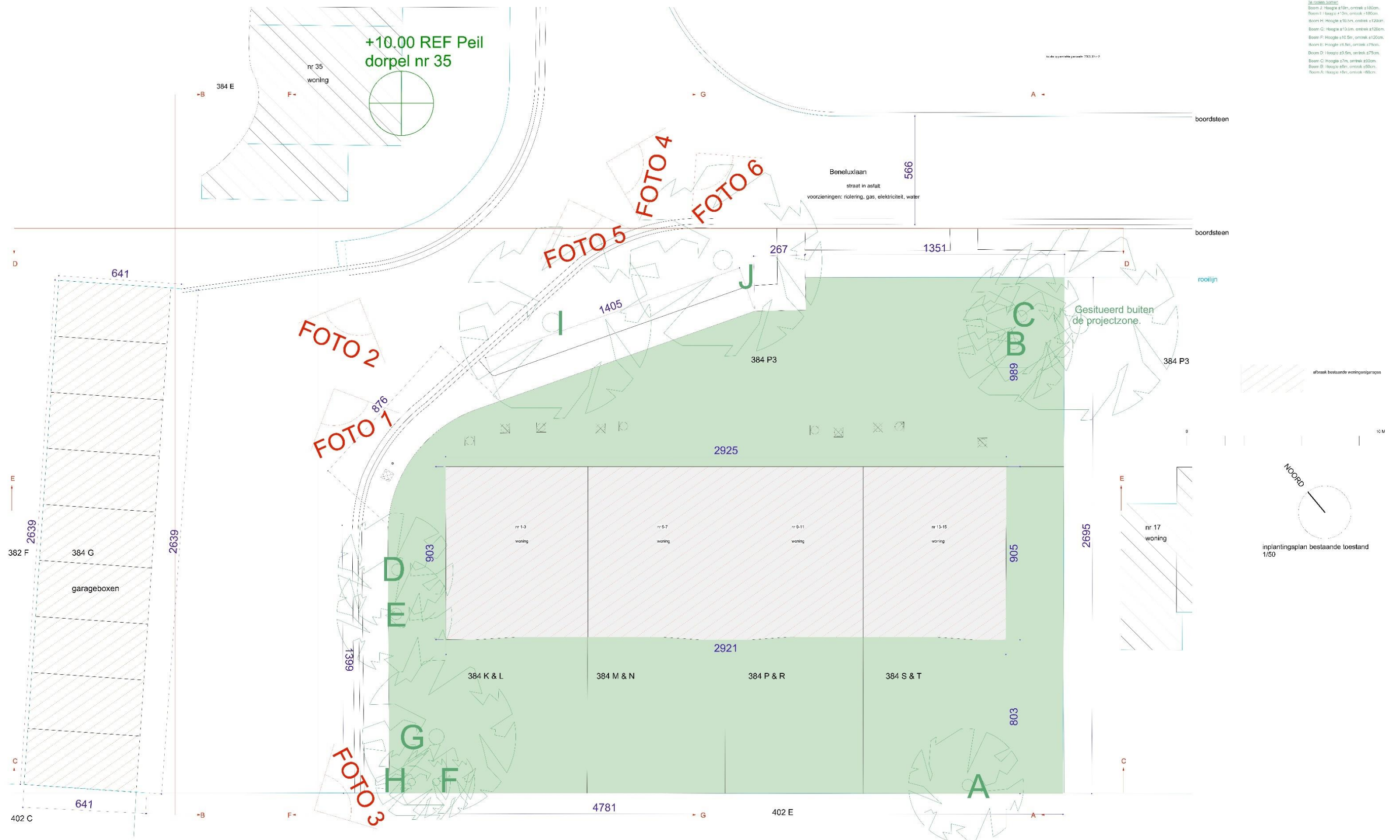
2.3.2 Beschrijving geplande werken

Binnen het onderzoeksgebied wordt de bouw van 14 sociale huurwoningen gepland (Figuur 5-Figuur 13). Daarvoor wordt de bebouwing in het noordwesten afgebroken (Figuur 3-Figuur 4). Ook de garageboxen in het noordwesten worden gesloopt, waarna de zone hersteld wordt als agrarisch gebied.

Rondom de woningen zullen verhardingen voor autostaanplaatsen en terrassen voorzien worden. Ook zullen er tuinen worden aangelegd en in de voortuinen worden bomen voorzien. In het noordwesten zullen vijf woningen gebouwd worden (Figuur 5), terwijl in het zuidoosten in totaal negen woningen zullen worden opgetrokken (Figuur 6). De bestaande terreinprofielen worden zo veel mogelijk bewaard, maar plaatselijk zullen nivelleringswerken moeten gebeuren. De woningen zouden niet onderkelderd worden en ca. 1 m diep gefundeerd worden met funderingssleuven. De verharding rond het gebouw zal een dikte hebben van ca. 25 cm.

De afvoer van regenwater verloopt via een aantal infiltratiebakken en regenwaterputten. De woningengroep in het noordwesten en de noordelijke huizengroep in het zuidoosten krijgen telkens twee regenwaterputten, die samen een verstoring van ca. 15,2 m² met een diepte van ca. 2,15 m onder het maaiveld veroorzaken (Figuur 7-Figuur 8). De zuidelijke huizengroep in het zuidoosten krijgt één regenwaterput die een oppervlakte van ca. 9,35 m² en een diepte van ca. 2,45 m zal hebben. Het infiltratiebekken in het noordwesten zal een oppervlakte van 12 m² en een diepte van 0,3 m hebben. Het infiltratiebekken in het zuidoosten heeft een oppervlakte van 2,5 m² en een diepte van 0,3 m. De woningen worden telkens aangesloten op de riolering.

Figuur 3: Bestaande toestand noordwesten

Figuur 4: Bestaande toestand zuidoosten

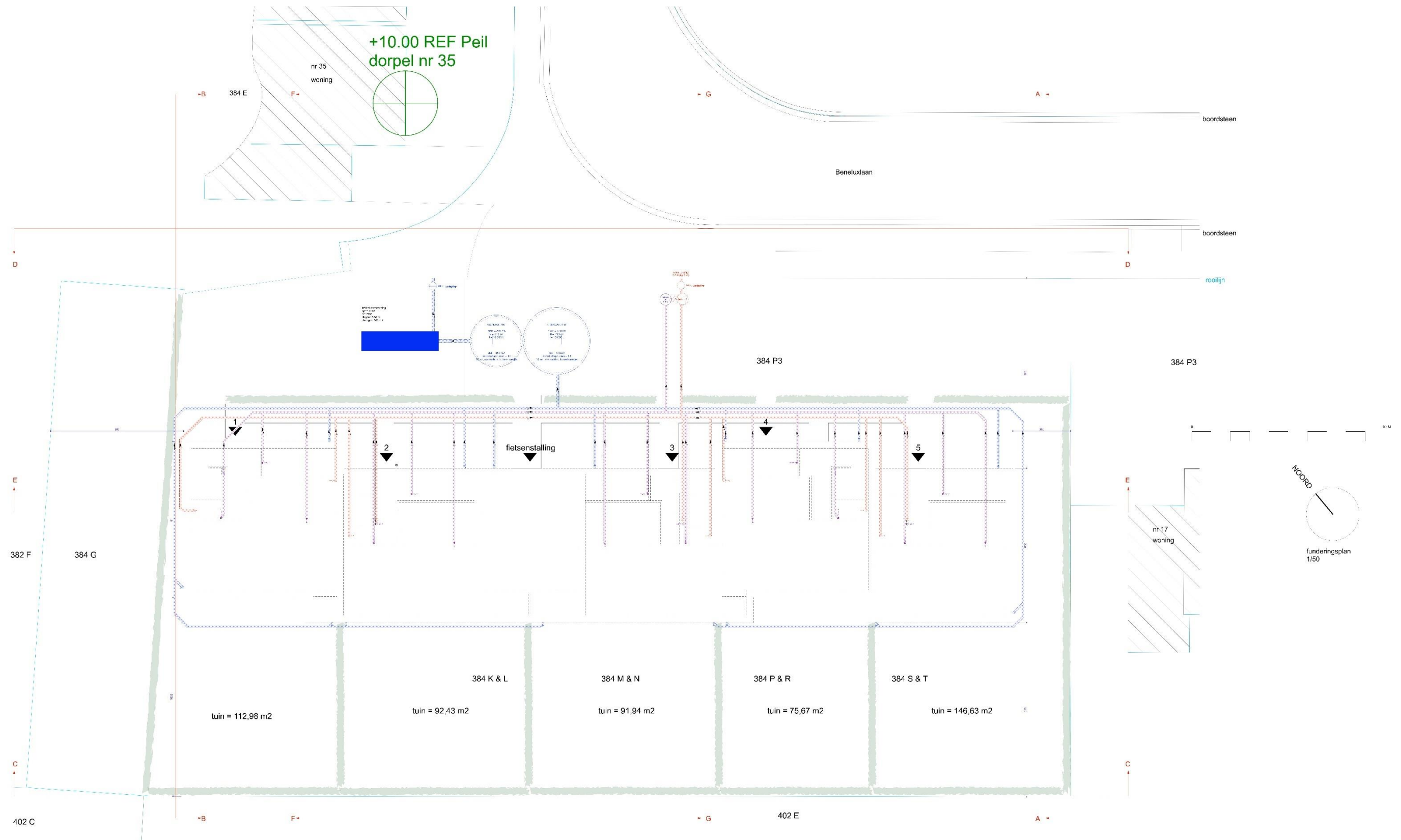

Figuur 5: Ontwerpplan noordwesten

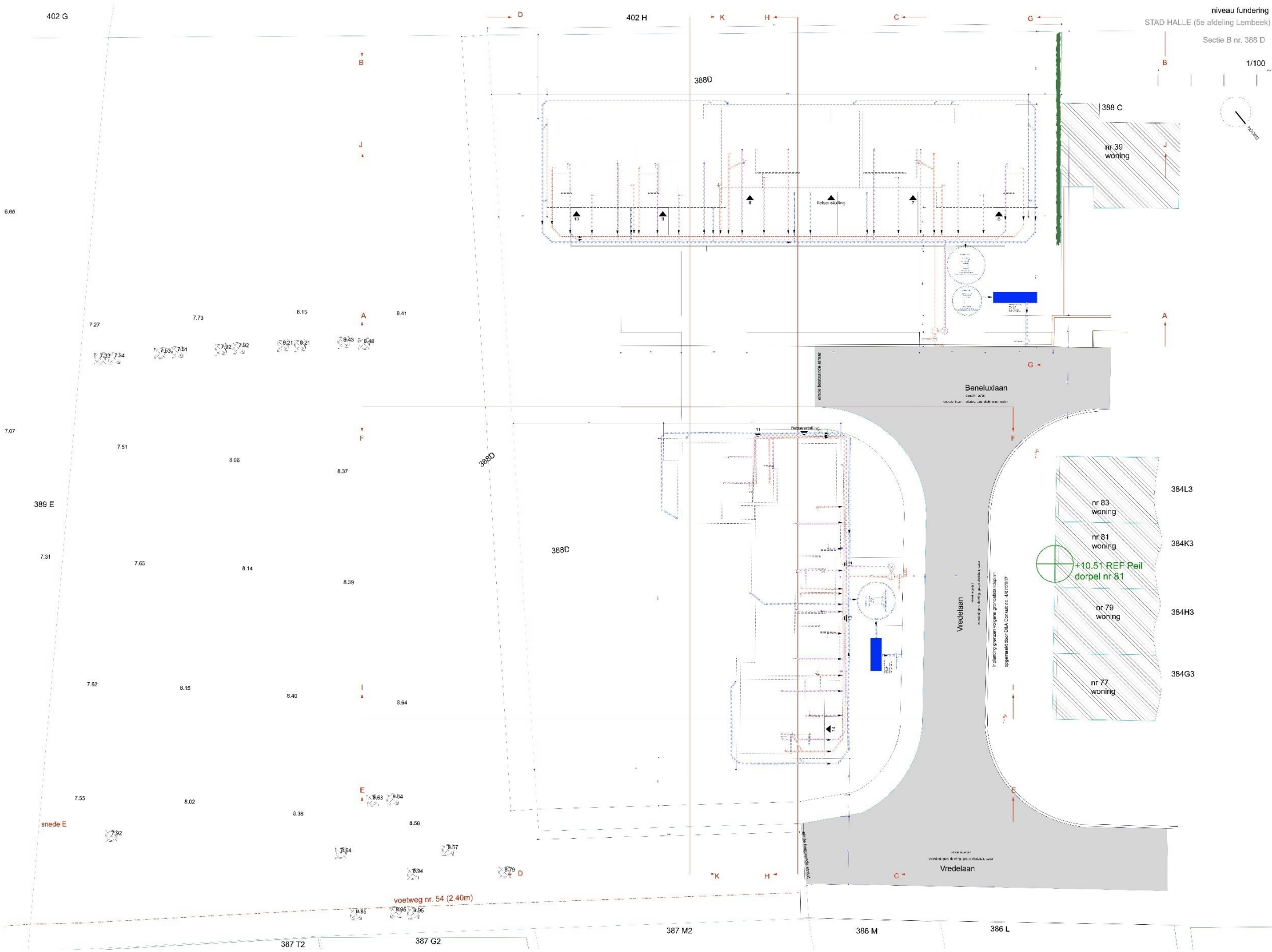

Figuur 6: Ontwerpplan zuidoosten

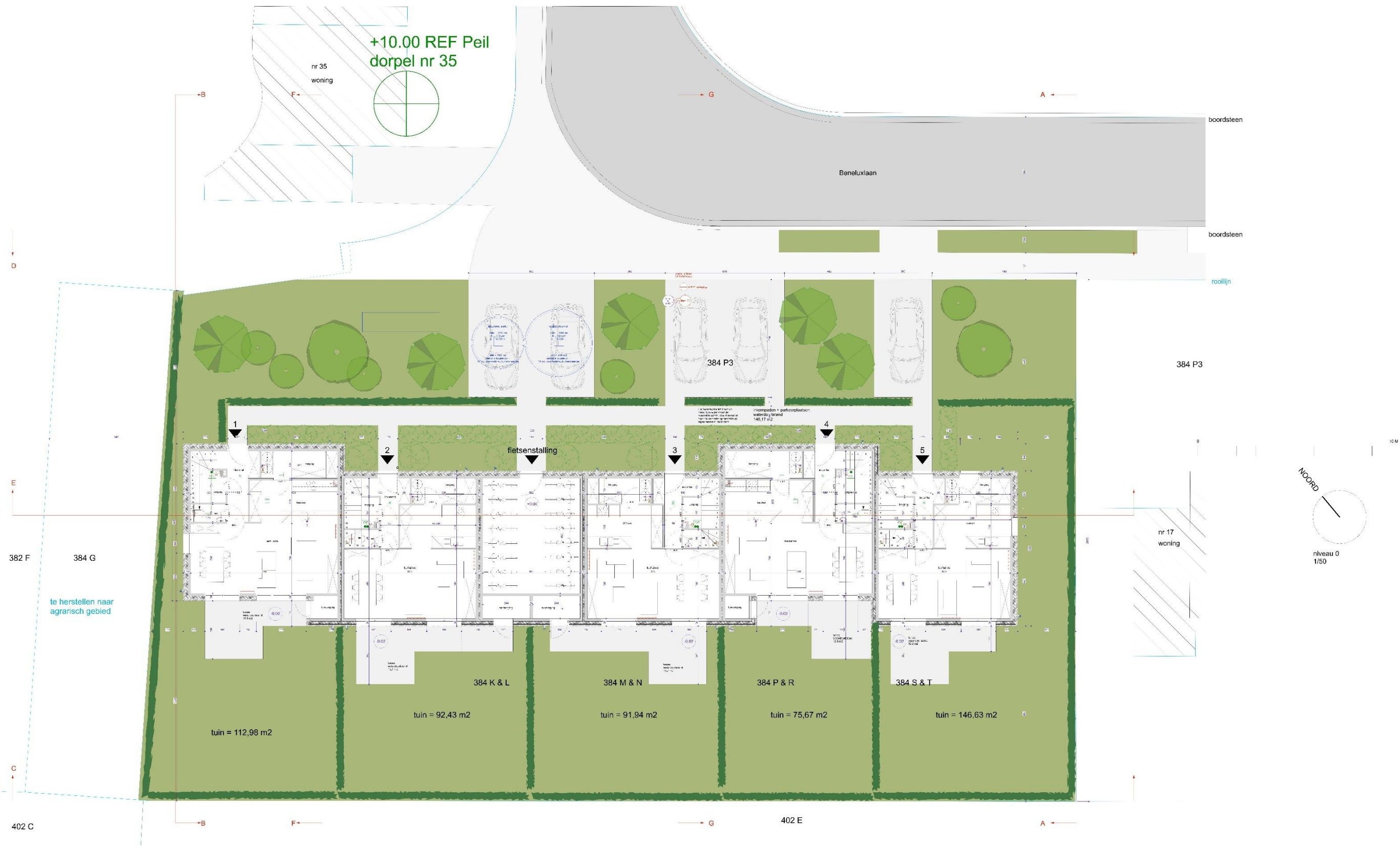

Figuur 7: Ontwerpplan fundering noordwesten

Figuur 8: Ontwerpplan fundering zuidoosten

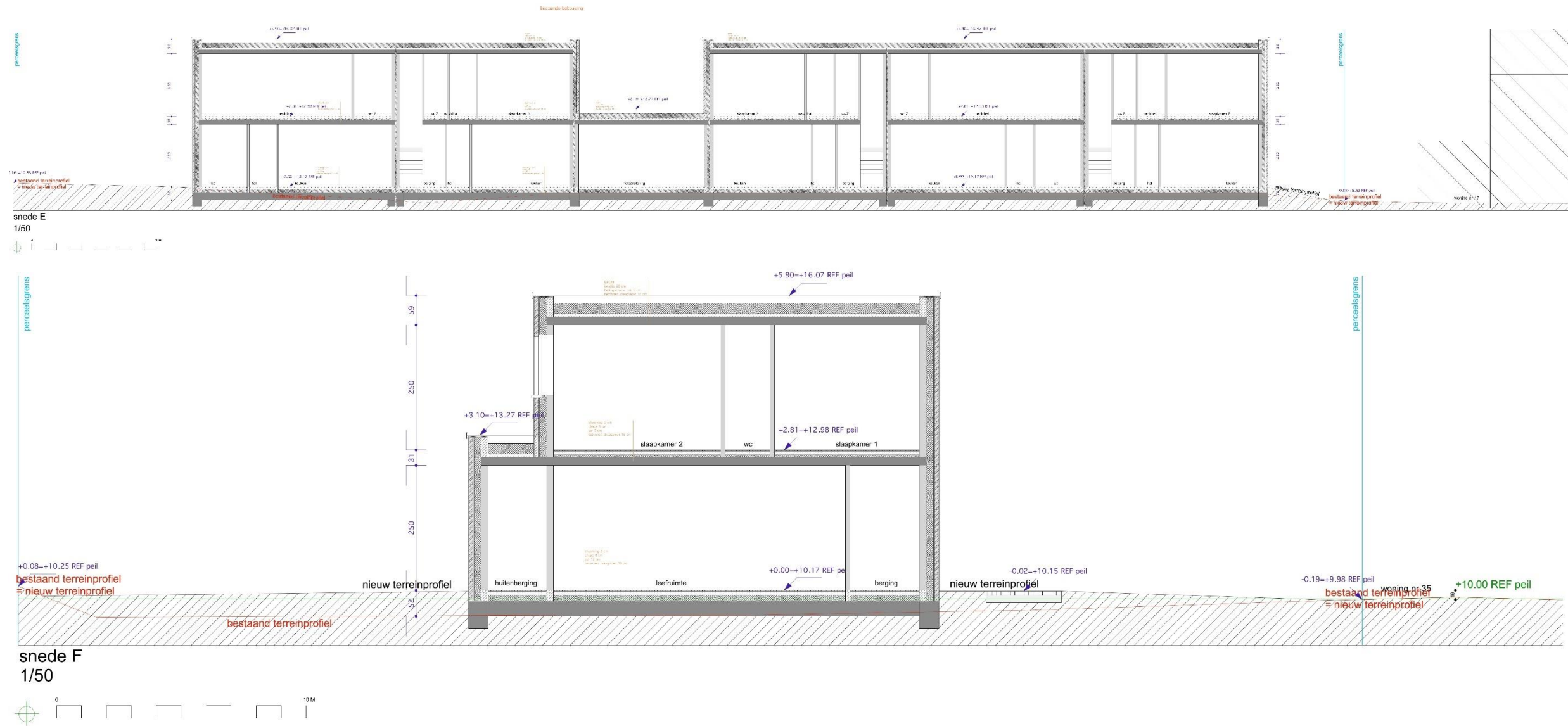
Figuur 9: Ontwerpplan gelijkvloers noordwesten

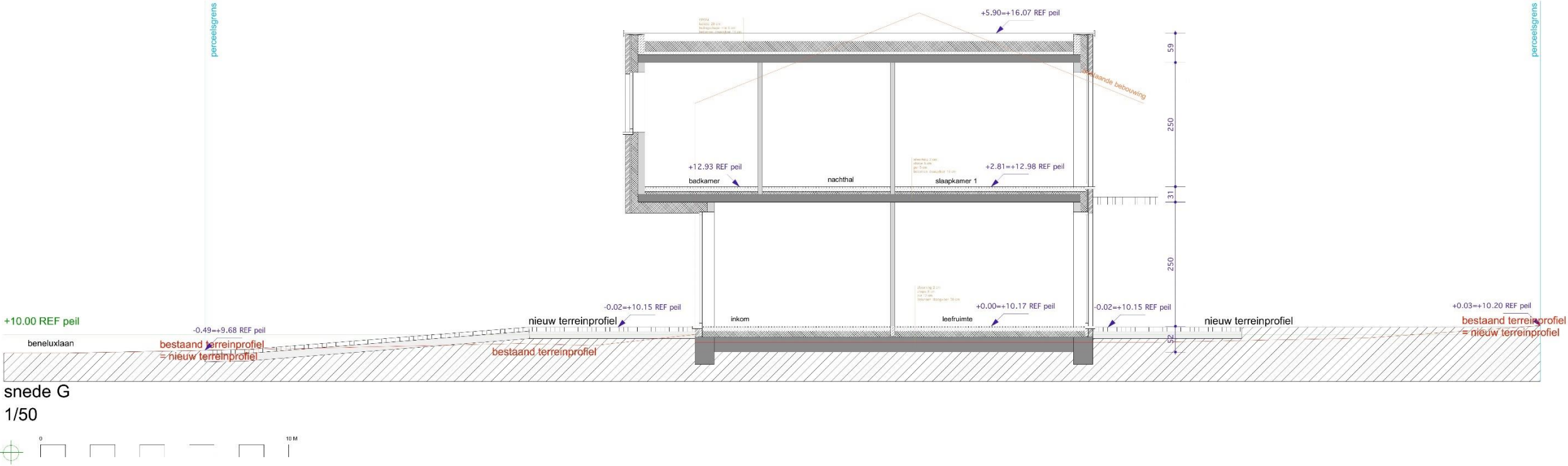

Figuur 10: Ontwerpplan gelijkvloers zuidoosten

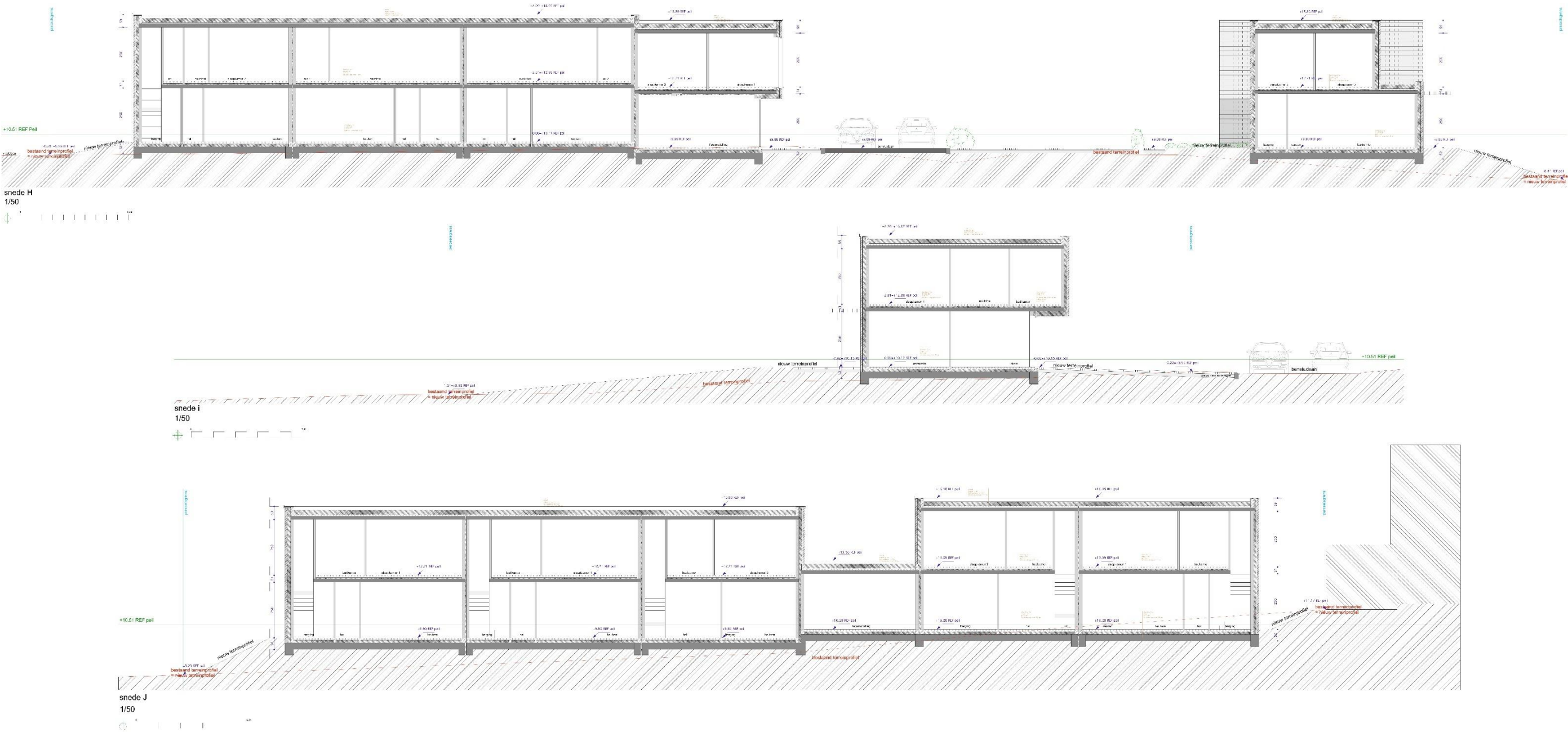

Figuur 11: Ontwerpplan doorsneden noordwesten (deel 1)

Figuur 12: Ontwerpplan doorsneden noordwesten (deel 2)

Figuur 13: Ontwerpplan doorsneden zuidoosten

2.3.3 Werkwijze

Het bureauonderzoek heeft betrekking op een zone die gekenmerkt wordt door een lage densiteit aan bebouwing in het verleden. Daarom wordt bijzondere aandacht besteed aan de landschappelijke opbouw en het landgebruik van het gebied.

Voor het bureauonderzoek zijn de aardkundige gegevens online opgezocht via www.dov.vlaanderen.be en www.geopunt.be. De geomorfologische kaart is niet beschikbaar voor het onderzoeksgebied. Het historisch kaartmateriaal is georeferereerd geraadpleegd op www.geopunt.be. Historische kaarten die geraadpleegd werden op www.cartesius.be zijn zelf georeferereerd.

Het belangrijkste beschikbare historisch kaartmateriaal werd geraadpleegd om de gebruiksgeschiedenis van het onderzoeksgebied van de laatste eeuwen zo goed mogelijk te kennen. Met de Villaretkaart (1745-1748), de Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden (1771-1778), de Atlas der Buurtwegen (1841) en de Atlas cadastral parcellaire de la Belgique (1842-1879) worden vier momentopnames bekeken, voorafgaand aan de stafkaarten. De informatie afkomstig uit historisch kaartmateriaal kan een impact hebben op de inschatting van de kwaliteit van het eventueel aanwezige oudere bodemarchief. Beschikbare stafkaarten en luchtfoto's van het onderzoeksterrein werden geraadpleegd op www.geopunt.be en op www.cartesius.be. Ze worden enkel weergegeven in voorliggende studie wanneer ze een relevante bijdrage kunnen leveren aan de onderzoeksvragen met betrekking tot de landschapshistoriek, de gebruiksgeschiedenis van het terrein of de evolutie van de historische bebouwing.

In het kader van de vraagstelling rond het archeologisch potentieel van het terrein werden de Centrale Archeologische Inventaris en de landschapsatlas geraadpleegd. De Centrale Archeologische Inventaris is een inventaris van tot nog toe gekende archeologische vindplaatsen. Vanwege het specifieke karakter van het archeologisch erfgoed dat voor ons verborgen zit in de ondergrond, is het onmogelijk om op basis van de Centrale Archeologische Inventaris met zekerheid uitspraken te doen over de aan- of afwezigheid van archeologische sporen.

2.4 Assessmentrapport

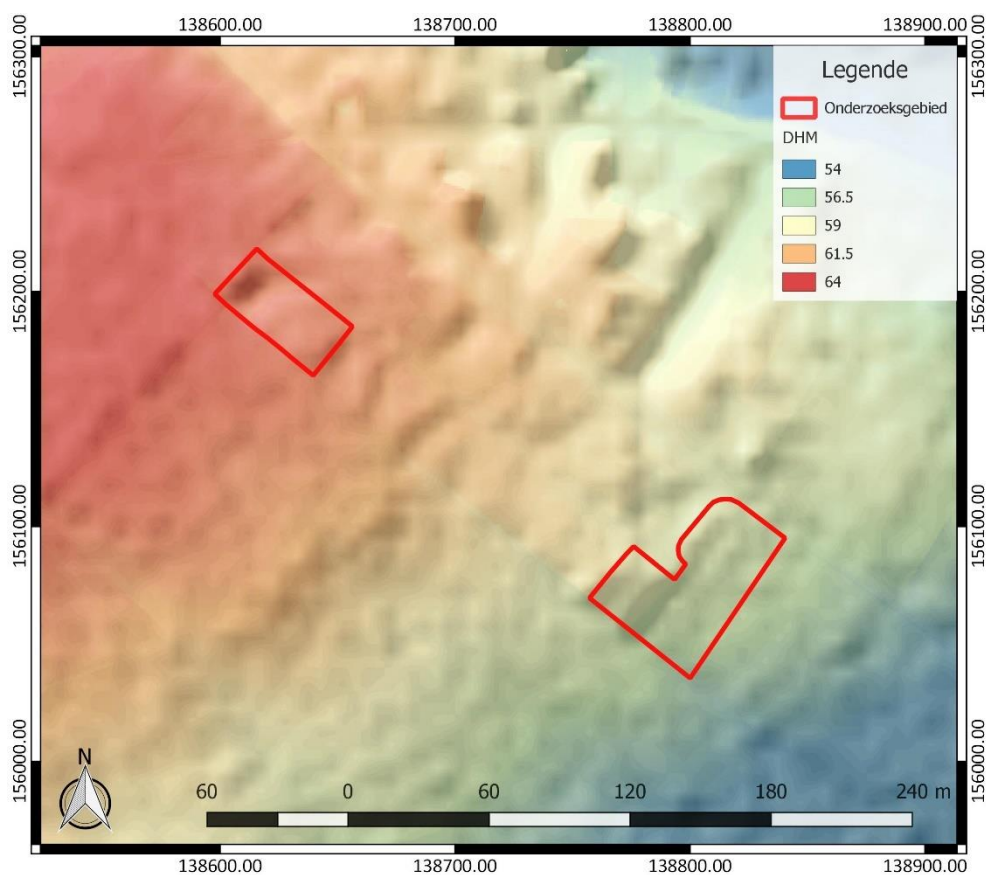
2.4.1 Landschappelijke ligging van het onderzochte gebied

Het onderzoeksgebied is gelegen ten westen van het centrum van Lembeek. De verschillende delen van het onderzoeksgebied zijn langsheen de Beneluxlaan gelegen. Het zuidoostelijke deel grenst in het noorden ook aan de Vredelaan (Figuur 14). Volgens het gewestplan is het terrein grotendeels gelegen in woongebied, maar het uiterste zuidoosten en noordwesten bevinden zich respectievelijk in woonuitbreidingsgebied en agrarisch gebied. Hydrografisch behoort het studiegebied tot het Dijlebekken. Ten zuiden van het terrein stroomt de Stasbeek, terwijl in het westen de Stemmebeek loopt (Figuur 16). Meer naar het oosten is de Kleine Zenne aanwezig.

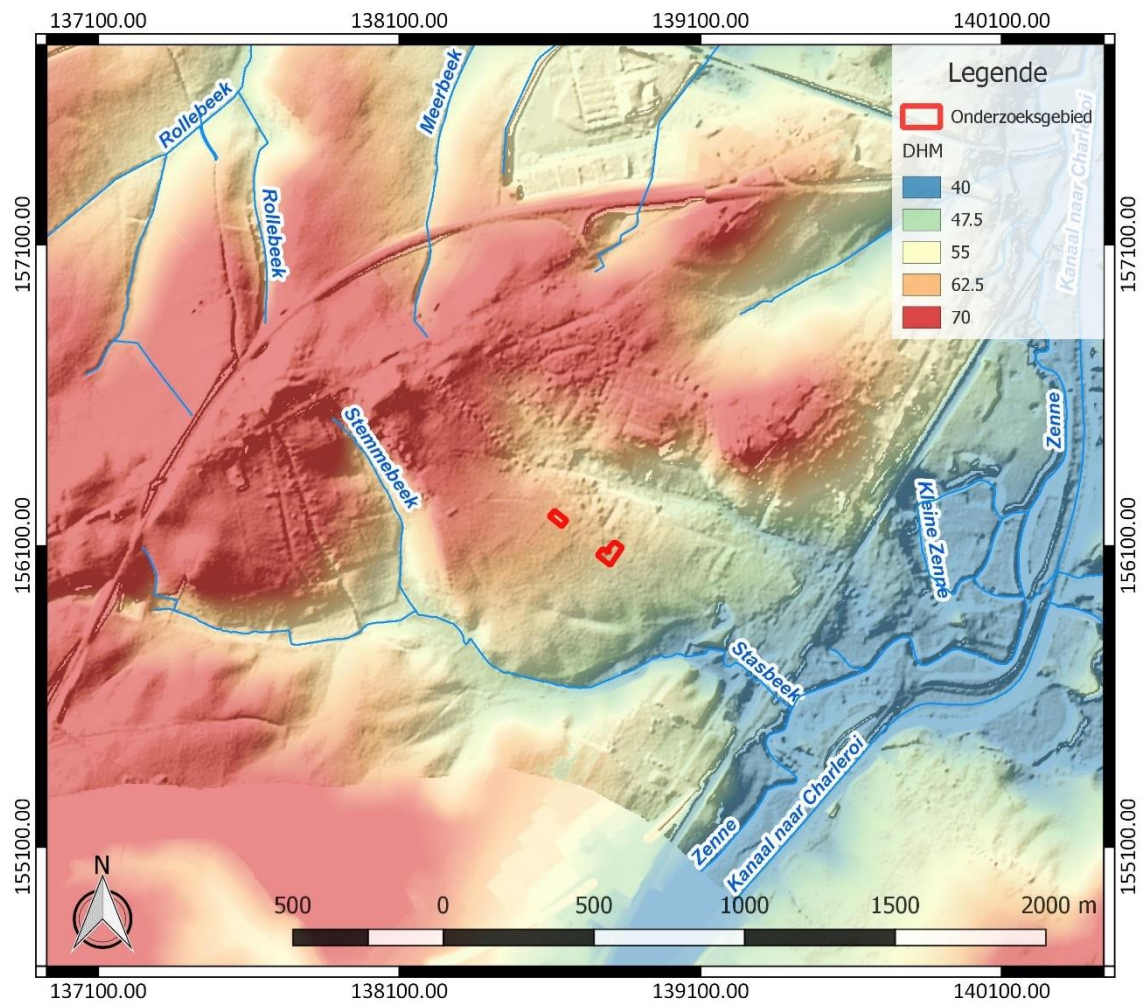

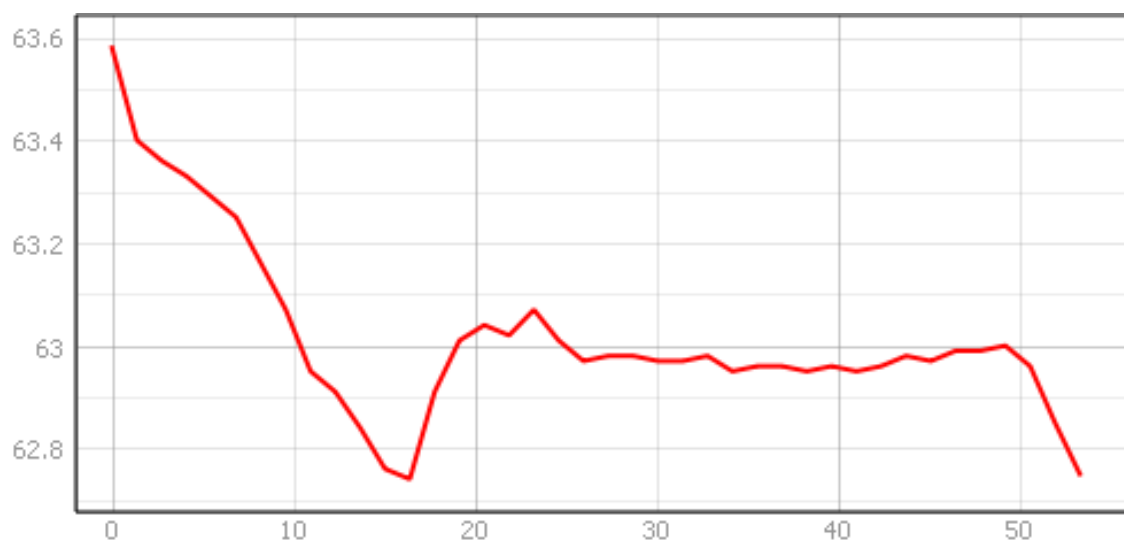
Figuur 14: Luchtfoto van 2020 met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://www.geopunt.be/kaart>)

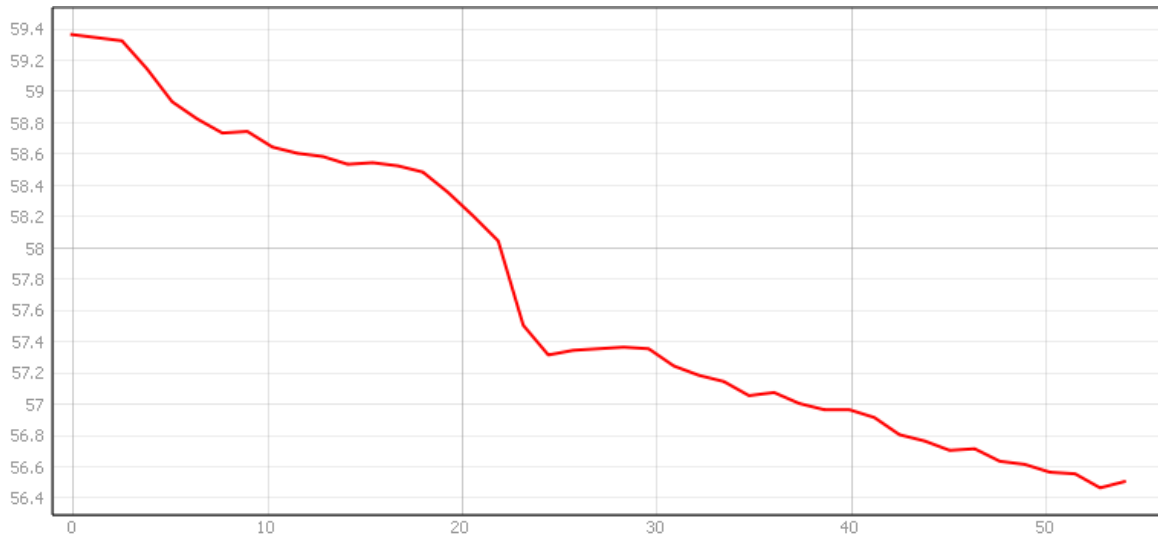
Figuur 15: Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II, DTM 1 m en Hillshade DHM Vlaanderen I, 5 m, met aanduiding van het onderzoeksgebied

Figuur 16: Hydrografische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied, Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II, DTM 1 m en Hillshade DHM Vlaanderen I, 5 m (<https://www.geopunt.be/kaart>)

Figuur 17: Hoogteverloop noordwestelijke deel van noordwest naar zuidoost over het onderzoeksgebied (www.geopunt.be/kaart)

Figuur 18: Hoogteverloop zuidoostelijke deel van noordwest naar zuidoost over het onderzoeksgebied (www.geopunt.be/kaart)

Geomorfologisch behoort Lembeek tot de Zennevallei, waarbij een groot verschil is tussen het gebied langs de linker- en rechteroever. Het onderzoeksgebied bevindt zich op de linkeroever, die lager en minder steil is dan de rechterflank. Het gebied langs de linkeroever wordt bovendien gekenmerkt door een glooiend landschap dat uitgeschuurd is in de fijnkorrelige afzettingen van de Formatie van Kortrijk. Deze streek wordt het 'Pajottenland' genoemd, waar het topografisch laagste punt rond de 10 m TAW in de Dendervallei gevonden wordt. In de streek komen ook nog geïsoleerde heuveltoppen voor.³ Het onderzoeksgebied bevindt zich op de zuidelijke flank van een noordoost-zuidwest georiënteerde rug (Figuur 15), in een sterk golvend gebied. De heuveltop loopt af naar de insnijding van de Zenne ten zuidoosten van het onderzoeksgebied. Het terrein kent een hoogte van 56,4 tot 63,6 m TAW (Figuur 17).

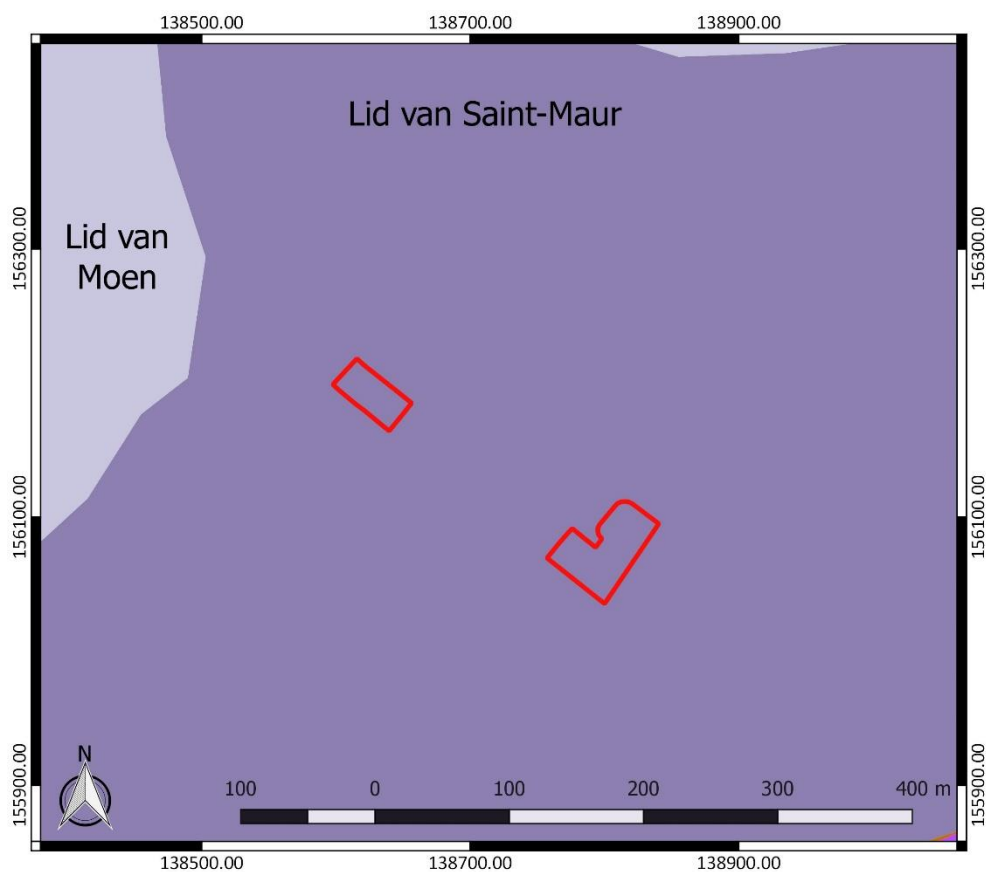
De tertiaire ondergrond van het onderzoeksgebied (Figuur 19) bestaat uit de Formatie van Kortrijk en het Lid van Saint-Maur. Dit wordt gekenmerkt door een grijze klei die silthoudend is.

De quartairgeologische kaart (Figuur 20) geeft aan dat in het onderzoeksgebied eolische afzettingen van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen) en mogelijk van het Vroeg-Holoceen voorkomen, en/of hellingafzettingen van het Quartair.⁴

³ Schroyen *et al.* 2003, 4

⁴ www.geopunt.be/kaart

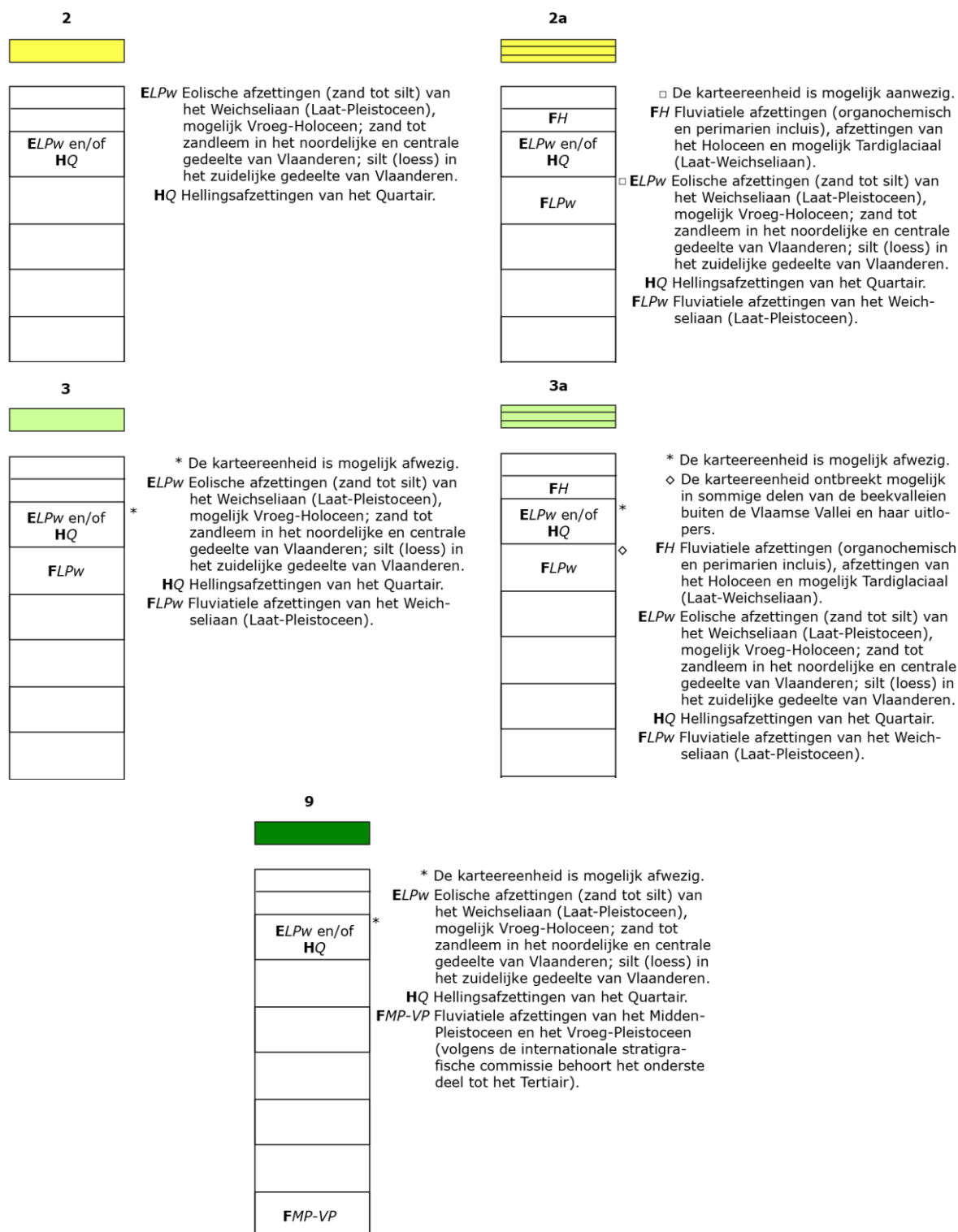

Figuur 19: Tertiaire geologische ondergrond met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

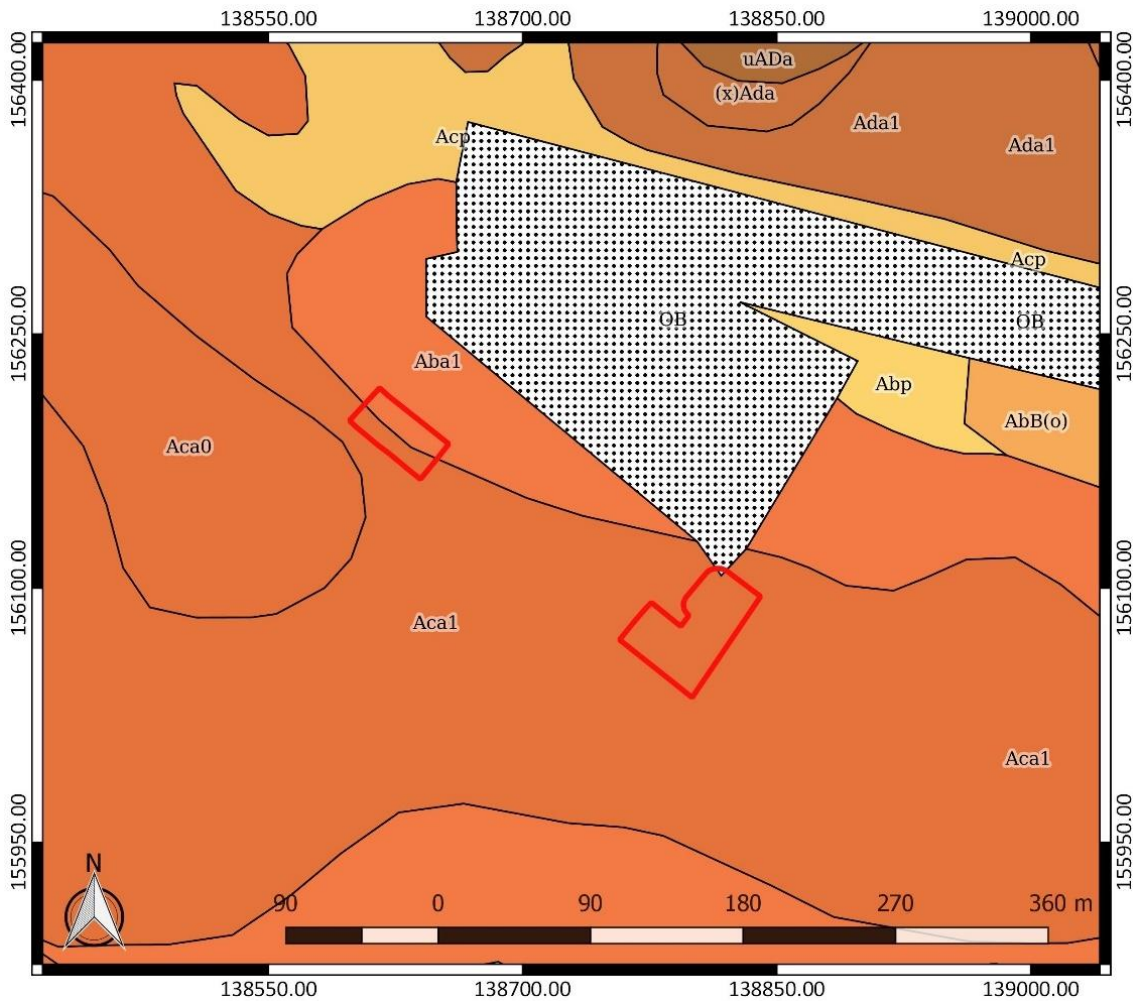

Figuur 20: Quartairgeologische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Figuur 21: Legende bij de quartairgeologische kaart (www.geopunt.be)

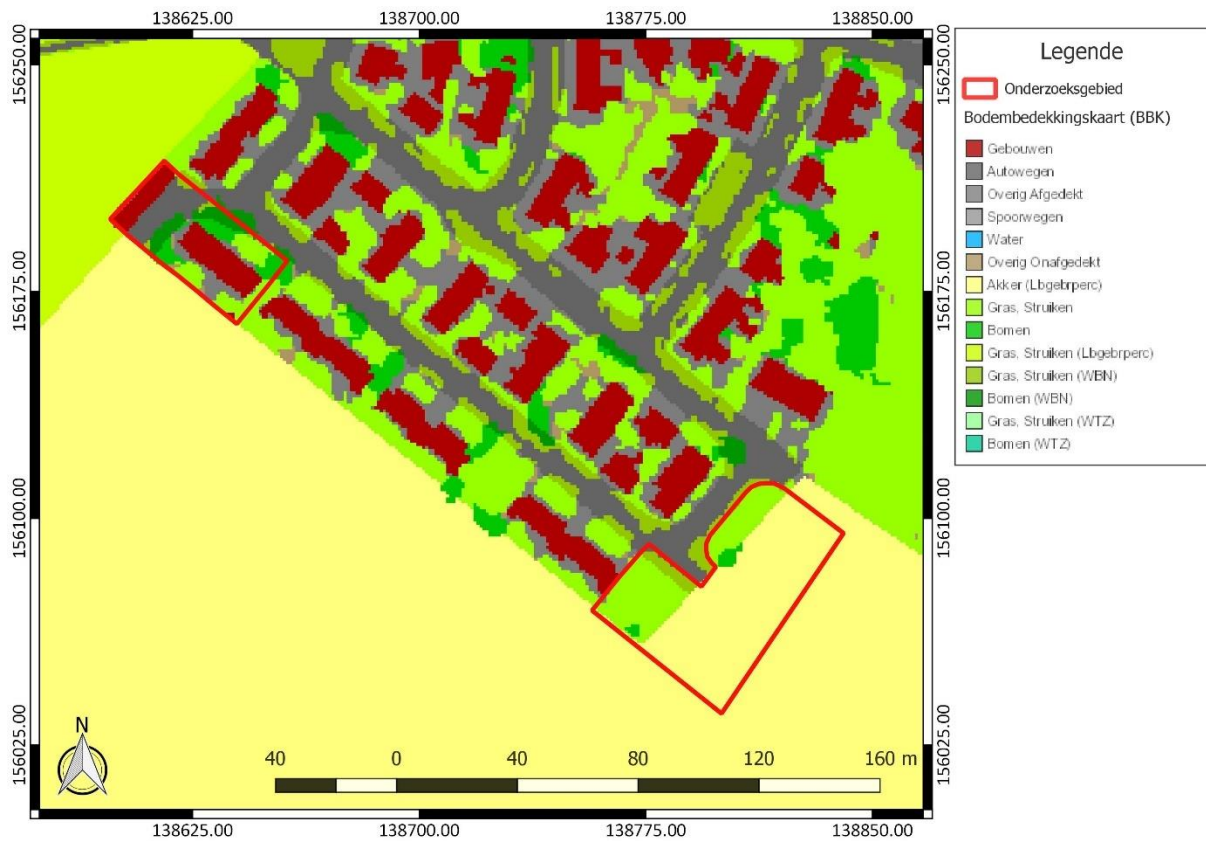
De bodemkaart (Figuur 22) situeert het noordoosten van de noordwestelijke zone van het onderzoeksgebied in een droge leembodem met een textuur B-horizont (Aba1). In het zuidwesten van het noordwestelijk deel en in het volledige zuidoostelijke deel van het onderzoeksgebied zou een matig droge leembodem met een textuur B-horizont (Aca1) aanwezig zijn.

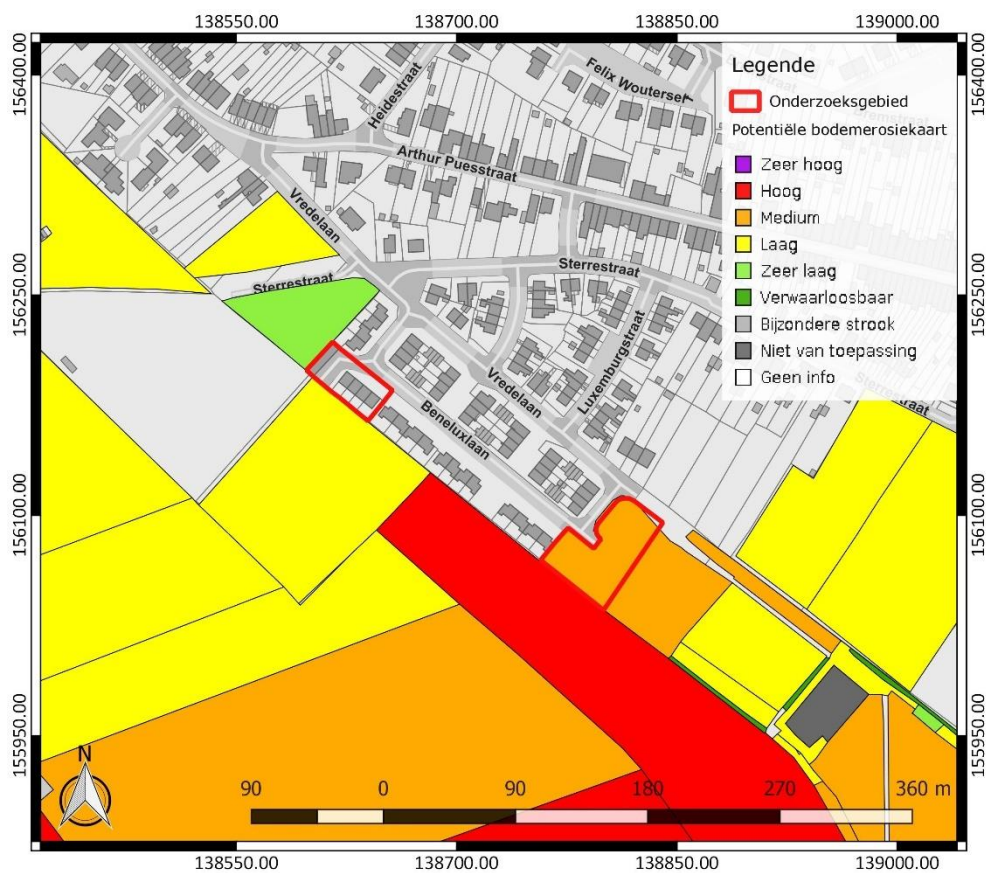
Figuur 22: Bodemkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

In het noordwestelijke deel van het onderzoeksgebied zijn op de bodemgebruikskaart gebouwen en verhardingen te bemerken (Figuur 23). Voor het overige wordt dit deel van het onderzoeksgebied volgens de kaart ingenomen door gras, struiken en bomen. In het zuidoostelijke deel van het onderzoeksgebied zijn op de kaart een akker en gras en struiken waar te nemen. Dit beeld komt overeen met het beeld dat we zien op een recente luchtfoto (Figuur 14).

Volgens de potentiële bodemerosiekaart is de erosiegevoeligheid binnen het zuidoostelijke deel van het onderzoeksgebied medium (Figuur 24). Voor het noordwestelijke deel zijn gegevens beschikbaar.

Figuur 23: Bodemgebruikskaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Figuur 24: Potentiële bodemerosiekaart met aanduiding van het onderzoeksgebied, weergegeven op het GRB (www.geopunt.be)

2.4.2 Historische beschrijving van het onderzochte gebied

Halle werd voor het eerst vermeld als ‘Hallensis’ in 1152.⁵ In 1225 werd aan Halle een stadskeure verleend door Johanna, gravin van Vlaanderen en Henegouwen. Op dat moment stond het gebied onder voogdij van de Sint-Waltrudisabdij van Mons en behoorde het tot het graafschap Henegouwen. De stad bleef gedurende de late middeleeuwen verder groeien als handelscentrum en ook als bedevaartsoord, dankzij een miraculeus Onze-Lieve-Vrouwbeeld dat sinds 1267 in de stad aanwezig was. De oudste vermelding van een plaatselijke burcht dateert uit 1376. De burcht vormde een belangrijke verdediging, omdat Halle en Lembeek gelegen waren in het grensgebied tussen de graafschappen Henegouwen en Vlaanderen enerzijds en het hertogdom Brabant anderzijds. Vanaf 1387 zou de stad Halle versterkt zijn. Een stadsrekening uit 1580 maakt melding van een omgracht en ommuurd geheel met stadspoorten. Verder zouden in de tweede helft van de 14de eeuw een korenhalle en een lakenhalle zijn gebouwd. Een stadshuis uit de eerste helft van de 15de eeuw werd in 1595 verwoest door een brand. In 1616 werd het heropgebouwd.⁶

Halle werd meermaals belegerd. In 1488 en 1489 werd de stad als bondgenoot van Maximiliaan van Oostenrijk belegerd door aanhangers van Filips van Kleef, de heer van Wijnendale, Ravenstein en Edingen. In de 16de eeuw zorgden de godsdiensttroebelen voor verwoestingen in de stad, terwijl in 1678 ravages werden aangericht door Franse legers. Ook de pest hield lelijk huis in 1634 en 1668. Onder het bewind van Keizerin Maria-Theresia begon de stad vanaf 1740 aan een heropbloei. In de 19de eeuw kende de stad een economische bloei en industriële expansie dankzij een gunstige ligging aan het kanaal Brussel/Charleroi.⁷

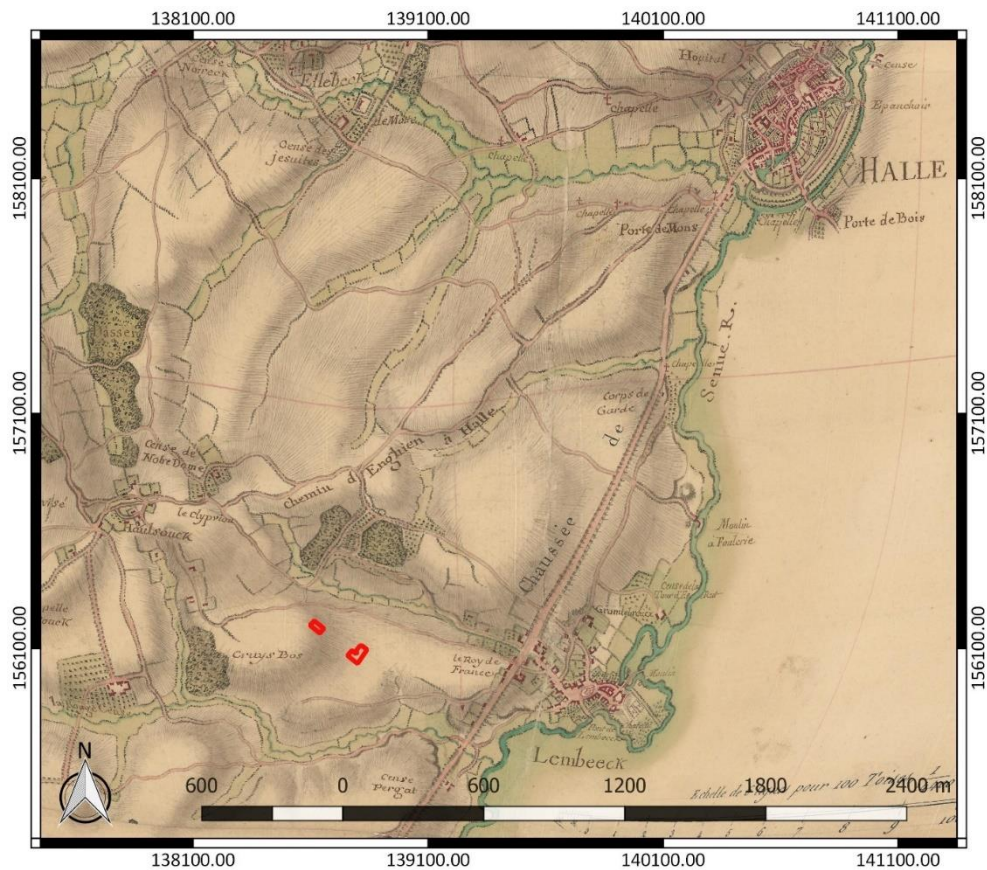
Op de Villaretkaart, genoemd naar Jean Villaret, ingenieur-geograaf bij het Franse hof en één van de makers (1745-1748), bevindt het onderzoeksgebied zich op enige afstand ten zuidwesten van de stad Halle (Figuur 25). In het oosten is op relatief korte afstand het historische centrum van Lembeek gelegen (Figuur 26). De kaart toont dat het terrein onbebouwd is en zich op een helling bevindt, die deels werd ingenomen door een bos dat bekend stond als ‘Cruys Bos’. Binnen het onderzoeksgebied is geen bos aangeduid, dus vermoedelijk was het terrein in gebruik als akkerland of grasland. Ten noorden van het onderzoeksgebied is de historische voorloper van de Sterrestraat te zien. Op de Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden, opgemaakt op initiatief van graaf de Ferraris (1771-1778), is te zien dat het onderzoeksgebied in gebruik is als akkerland (Figuur 27).

⁵ Gemeente Halle [online] <https://www.halle.be/denast/menu/erfgoed/geschiedenis-stad-halle> (Geraadpleegd op 01-09-2021)

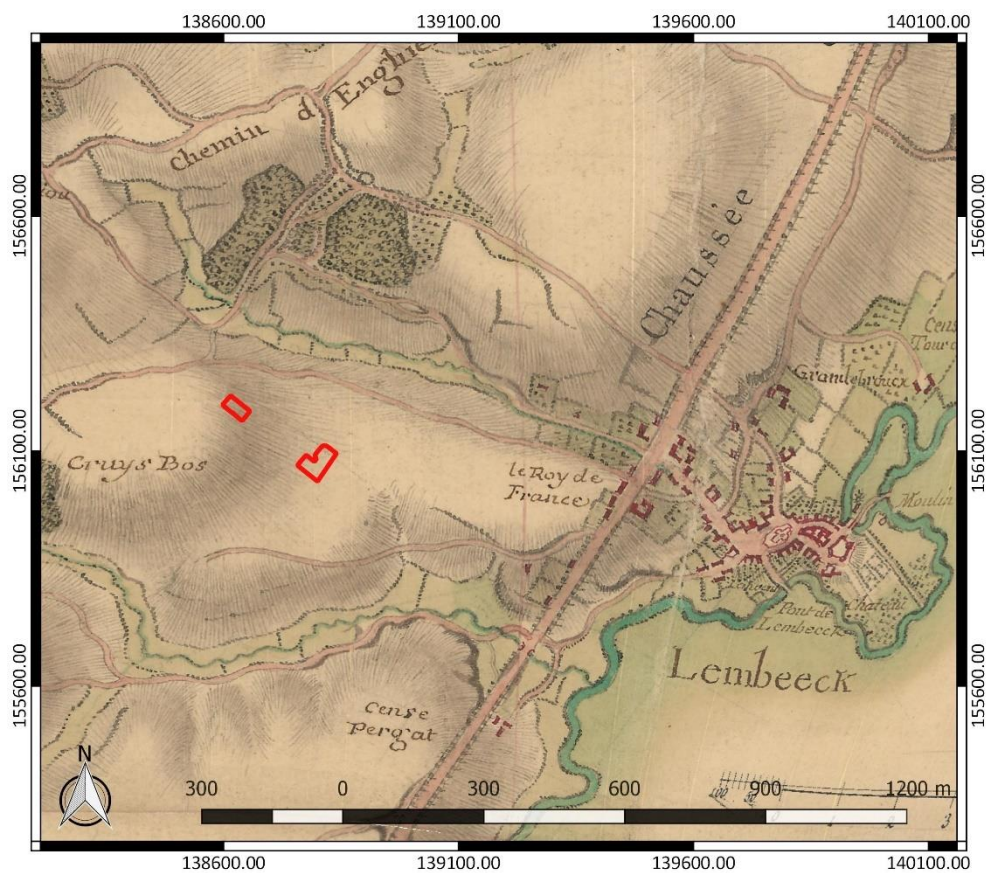
⁶ Agentschap Onroerend Erfgoed 2021: Halle [online] <https://id.erfgoed.net/themas/14261> (Geraadpleegd op 01-09-2021); Agentschap Onroerend Erfgoed 2021: Lembeek [online] <https://id.erfgoed.net/themas/14263> (Geraadpleegd op 01-09-2021)

⁷ Agentschap Onroerend Erfgoed 2021: Halle [online] <https://id.erfgoed.net/themas/14261> (Geraadpleegd op 01-09-2021); Gemeente Halle [online] <https://www.halle.be/denast/menu/erfgoed/geschiedenis-stad-halle> (Geraadpleegd op 01-09-2021)

Figuur 25: Villaretkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Figuur 26: Detail van de Villaretkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

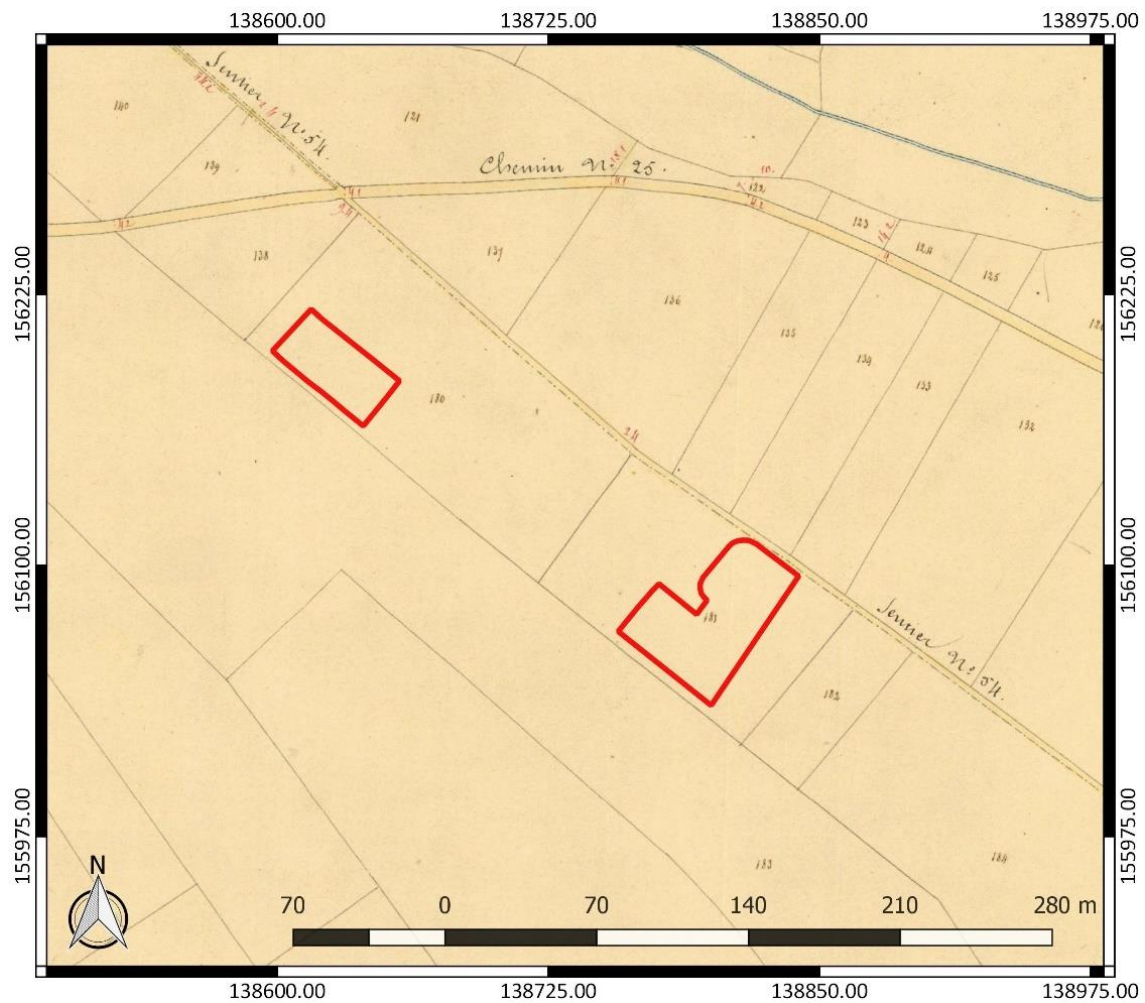

Figuur 27: Kabinetskaart der Oostenrijkse Nederlanden met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Ook de Atlas der Buurtwegen (1841) toont een onbebouwd terrein (Figuur 28). Vermoedelijk was het onderzoeksgebied nog steeds in gebruik als akkerland. Ten noorden van het terrein loopt een buurtweg met een noordwest-zuidoost oriëntatie.

De Atlas cadastral parcellaire de la Belgique van P.C. Popp (1842-1879) toont een erg gelijkaardig beeld (Figuur 29).

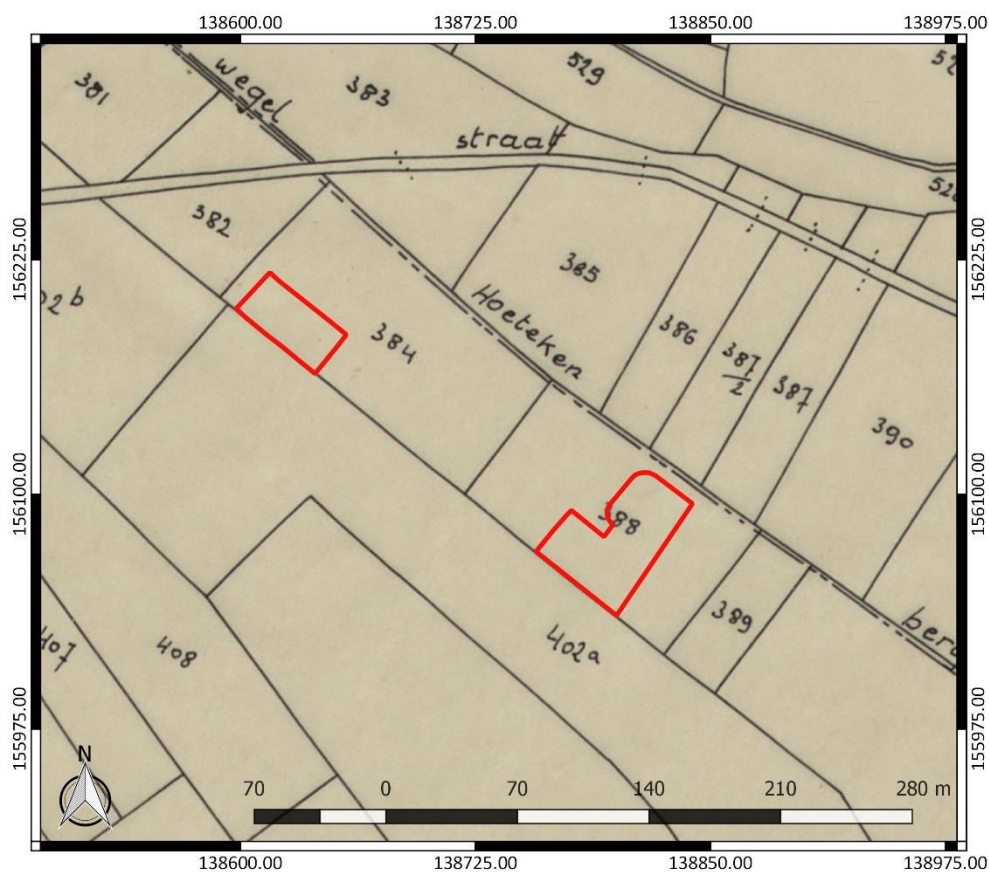

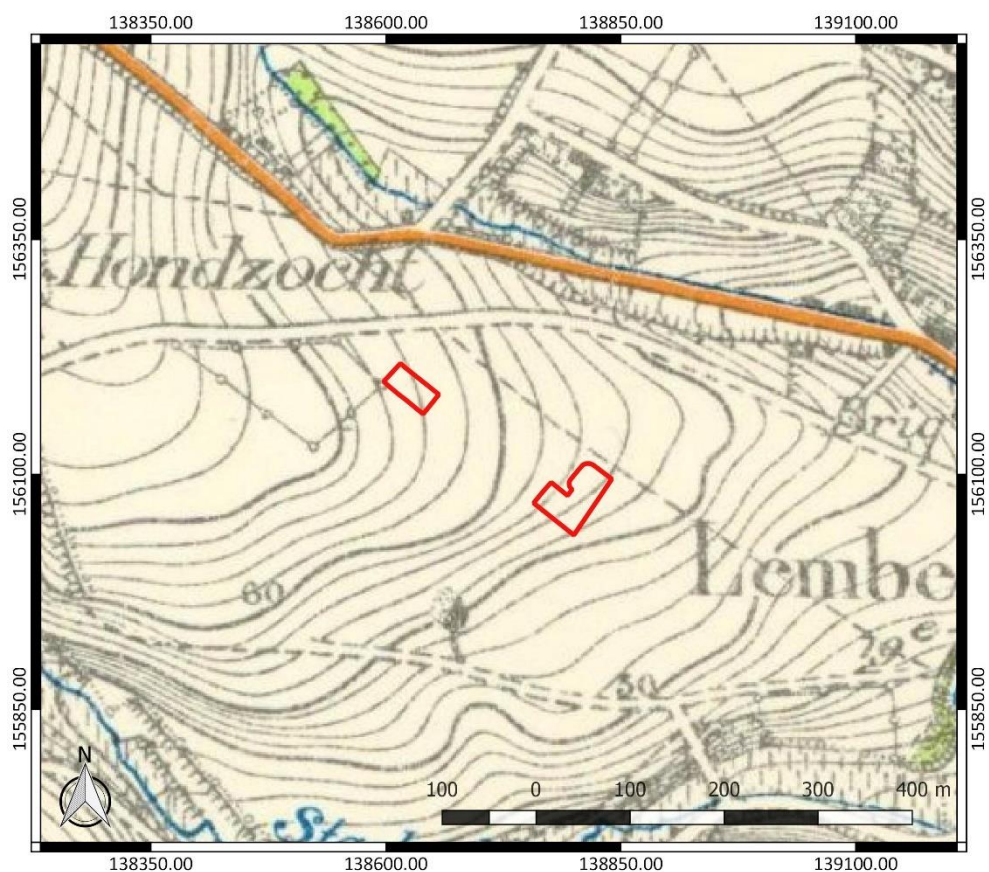
Figuur 28: Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Een topografische kaart uit 1906-1948 (Figuur 30) geeft aan dat het onderzoeksgebied in de eerste helft van de 20ste eeuw nog onbebouwd was.

Een luchtfoto uit 1971 (Figuur 31) geeft voor het eerst de ontwikkeling van de wijk weer waar het onderzoeksgebied deel van uitmaakt. In het noordwestelijke deel van het terrein kan de huidige bebouwing worden waargenomen. Een luchtfoto uit 1979-1990 (Figuur 32) toont een erg gelijkaardig beeld, dat eveneens overeenkomt met het beeld dat we zien op een recente luchtfoto (Figuur 14).

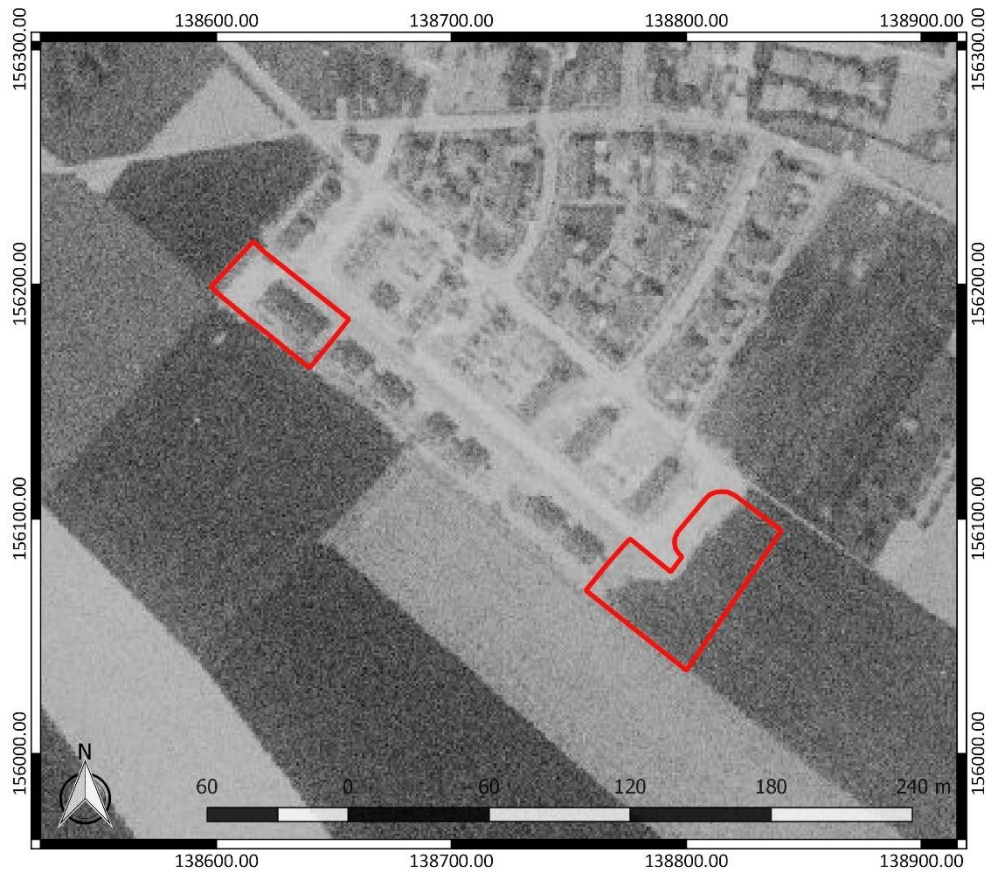

Figuur 29: Atlas cadastral parcellaire de la Belgique van Popp met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Figuur 30: Topografische kaart uit 1906-1948 met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.cartesius.be)

Figuur 31: Luchtfoto uit 1971 met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

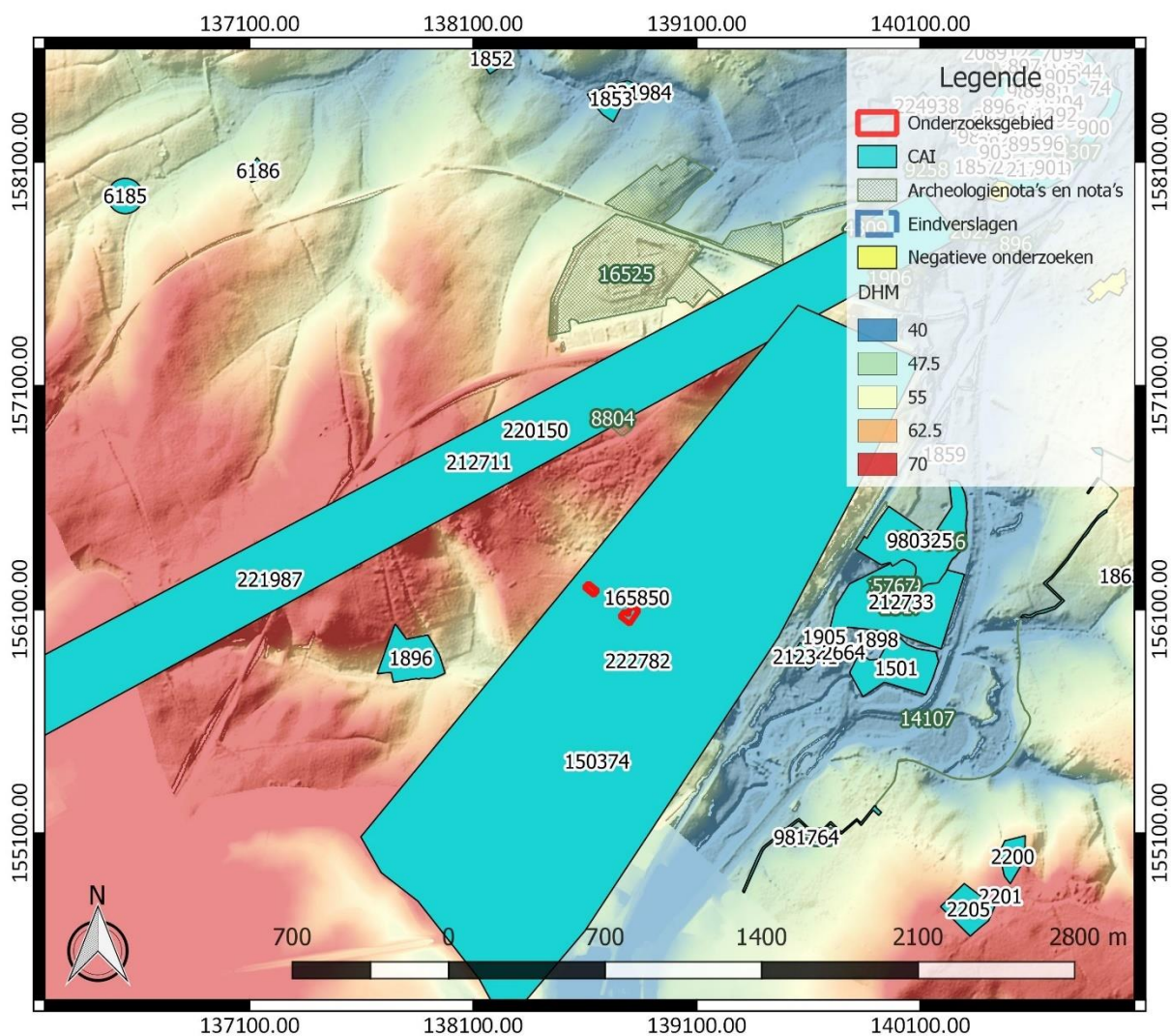
Figuur 32: Luchtfoto uit 1979-1990 met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

2.4.3 Het onderzochte gebied in zijn archeologisch kader

De oudste resten uit Halle dateren uit de steentijd. Te Halle-Essenbeek zou een Romeinse nederzetting aanwezig zijn geweest. Opgravingen wezen mogelijk een productieplaats van slijpstenen aan.⁸

De Centrale Archeologische Inventaris (CAI) vermeldt een aantal locaties in de omgeving van het onderzoeksgebied waar archeologische resten gekend zijn (Figuur 33). De in de nabijheid gelegen archeologische waarden en de locaties met een gelijkaardige landschappelijke ligging worden besproken. Ze zijn het relevantste om het archeologisch potentieel van het terrein in te schatten.

Het onderzoeksgebied is gelegen binnen een CAI-locatie (CAI ID 222782) die de aanwezigheid van een Frans militair kampement aanduidt. Het kamp strekte zich uit van Halle tot Tubize en stond onder leiding van Lodewijk XIV. Het was bezet van 12 tot 27 juli 1678.⁹

Figuur 33: Overzichtskartaal Centrale Archeologische Inventaris met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://geo.onroerenderfgoed.be/>), weergegeven op het DTM 1 m en Hillshade DHM 5 m

⁸ Gemeente Halle [online] <https://www.halle.be/denast/menu/erfgoed/geschiedenis-stad-halle> (Geraadpleegd op 01-09-2021)

⁹ Agentschap Onroerend Erfgoed 2021: Frans militair kampement [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/222782> (Geraadpleegd op 01-09-2021)

Op een perceel net ten noorden van het zuidoostelijke deel van het onderzoeksgebied (CAI ID 165850) werd aan de Vredelaan per toeval een Keltisch muntje aangetroffen.¹⁰

Op een gelijkaardige landschappelijke locatie bevindt zich aan de Veraanslinde (CAI ID 150374) een site met sporen uit de ijzertijd. In het uiterste zuiden van het onderzochte gebied werden een paalkuil met paalspoor aangetroffen, waarin fragmenten handgevormd aardewerk en verbrande leem aanwezig waren. Mogelijk was er nog een tweede paalkuil aanwezig, die ermee in relatie stond. De site strekt zich vermoedelijk verder uit naar het zuiden en het oosten. Verder werden er nog een greppel, een doorlopend en noord-zuid georiënteerd karrenspoor en een veldoventje met verbrande leem en houtskool aangetroffen die niet gedateerd konden worden.¹¹

Een verkennend archeologisch onderzoek ten zuidoosten van het onderzoeksgebied (CAI ID 981764) leverde aardewerk op dat mogelijk gedateerd kan worden in de ijzertijd, Romeinse tijd en middeleeuwen.¹²

Cartografisch onderzoek duidt op de aanwezigheid van het ‘Kasteel van Hondzocht’ (CAI ID 1896). Deze 16de-eeuwse hoeve bestond uit twee delen, die chronologisch kunnen onderscheiden worden op basis van de aanwezigheid van twee omwallingen.¹³ Ook te Beert wijst erfgoedonderzoek zowel een laatmiddeleeuwse hoeve (CAI ID 6185)¹⁴ als een hoeve uit de nieuwe tijd (CAI ID 6186)¹⁵ aan.

Ten westen van het onderzoeksgebied is een CAI-locatie aangeduid als ‘Hondzocht’ (CAI ID 212711). Het is een 19de-eeuwse linie. Het geallieerde Wellingtonleger zou er in 1815 een tweede verdedigingslinie hebben aangelegd om op terug te vallen bij een eventuele nederlaag.¹⁶

Andere gekende archeologische waarden in de omgeving van het onderzoeksgebied bevinden zich al op vrij grote afstand ten opzichte van het onderzoeksgebied of kennen een verschillende landschappelijke ligging. Ze zijn weinig relevant om het archeologisch potentieel van het terrein in te schatten. Daarom worden ze hier niet nader toegelicht. Archeologienota's of nota's van terreinen in de omgeving bieden geen relevante aanvulling op de reeds besproken CAI-locaties. Daarom lichten we ze hier niet afzonderlijk toe.

¹⁰ Agentschap Onroerend Erfgoed 2021: Vredelaan [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/165850> (Geraadpleegd op 01-09-2021)

¹¹ Agentschap Onroerend Erfgoed 2021: Veroonslinde [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/150374> (Geraadpleegd op 01-09-2021)

¹² Agentschap Onroerend Erfgoed 2021: Ondergronds kabeltracé Buizingen en Lembeek [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/981764> (Geraadpleegd op 01-09-2021)

¹³ Agentschap Onroerend Erfgoed 2021: Kasteel van Hondzocht [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/1896> (Geraadpleegd op 01-09-2021)

¹⁴ Agentschap Onroerend Erfgoed 2021: Krokemhoeve [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/6185> (Geraadpleegd op 01-09-2021)

¹⁵ Agentschap Onroerend Erfgoed 2021: Grimingenhoeve [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/6186> (Geraadpleegd op 01-09-2021)

¹⁶ Agentschap Onroerend Erfgoed 2021: Hondzocht [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/212711> (Geraadpleegd op 01-09-2021)

2.4.4 Interpretatie van het onderzochte gebied en synthese

Na uitvoering van het bureauonderzoek kunnen de onderzoeksvragen die vooropgesteld werden, beantwoord worden.

Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het terrein?

Het onderzoeksgebied bevindt zich ten westen van het centrum van Lembeek. Het kent een gunstige landschappelijke ligging op de flank van een noordoost-zuidwest georiënteerde rug. In de nabijheid van het terrein zijn waterlopen aanwezig. Net ten noorden van het zuidoostelijke deel van het onderzoeksgebied werd een vondst uit de metaaltijden aangetroffen. Dit betekent dat ook het zuidoostelijke deel, waarvoor een medium erosiegevoeligheid verondersteld wordt, nog potentieel op archeologische vondsten en sporen kent, indien de bewaringstoestand van de bodem er goed is. Verder bevindt het onderzoeksgebied zich binnen een zone die wordt afgebakend als het Frans legerkampement uit 1678, dat zich uitstreckte tussen Halle en Tubize. Archeologisch onderzoek in de nabije en de ruimere omgeving toont aan dat resten van de metaaltijden tot de nieuwste tijd kunnen voorkomen. Artefacten uit de steentijd worden niet meteen verwacht binnen het onderzoeksgebied, omdat het al op vrij grote afstand tot waterlopen en vrij hoog op de helling gelegen is. Steentijd artefactensites verwachten we eerder lager op de helling, op kortere afstand tot waterlopen. Het ontbreken van gekende archeologische waarden uit de steentijd in de omgeving van en met een gelijkaardige landschappelijke ligging als het onderzoeksgebied ondersteunt deze inschatting.

Wat is de landschapshistoriek en de gebruiksevolutie van het terrein?

Vanaf de 18de eeuw beschikken we over historische kaarten en luchtfoto's om de gebruiksevolutie van het terrein te reconstrueren. Dit leert ons dat het terrein van in de late middeleeuwen tot het midden van de 20ste eeuw in gebruik lijkt te zijn geweest als akkerland. Op een luchtfoto uit 1971 verschijnt voor het eerst de huidige bebouwing het noordwestelijke deel van het terrein. Het zuidoostelijke deel is tot op heden in gebruik als akkerland en als grasland.

Wat is de impact van de geplande werken?

Binnen het volledige onderzoeksgebied worden werken gepland. De voornaamste werken omvatten de bouw van woningen. In het noordwestelijke deel van het onderzoeksgebied worden garageboxen en de bestaande woningen gesloopt. De funderings sleuven van de woningen zullen ca. 1 m diep onder het maaiveld worden uitgegraven. De regenwaterputten zullen een diepte van 2,15 tot 2,45 m hebben. Dit doet besluiten dat binnen het volledige onderzoeksgebied het bodemarchief bedreigd is.

2.4.5 Afweging noodzaak verder vooronderzoek

Het bureauonderzoek toont aan dat het onderzoeksgebied archeologisch potentieel kent. Deze inschatting is gebaseerd op de gunstige landschappelijke ligging van het terrein op de flank van een rug met waterlopen in de omgeving. Het zuidoostelijke deel van het onderzoeksgebied is sinds de late middeleeuwen tot op heden in gebruik als akkerland en als grasland. Het noordwestelijke deel bleef als akkerland in gebruik tot in het midden van de 20ste eeuw, waarna de huidige bebouwing op het terrein verschijnt. Op basis daarvan kunnen we in het volledige zuidoostelijke deel en mogelijk plaatselijk in het noordwestelijke deel een goed bewaard bodemarchief verwachten. Het terrein is gelegen in een zone die resten van een Frans legerkamp uit 1678 zou omvatten. De geplande werken betekenen een ernstige bedreiging van het aanwezige bodemarchief. Gezien het archeologisch potentieel van het terrein is daarom bijkomend archeologisch vooronderzoek nodig.

Voor het verdere vooronderzoek wegen we verschillende onderzoeksmethodes af. Geofysisch onderzoek is niet aangewezen omdat dit geen gegevens over de chronologie van de eventueel

gedetecteerde fenomenen kan opleveren. Het potentieel op kennisvermeerdering is voor deze onderzoekstechniek te beperkt.

Landschappelijk bodemonderzoek is eveneens relevant om de bewaringstoestand van de bodem beter in te kunnen schatten. Gezien de ligging van het terrein op een helling is het mogelijk dat het bodemarchief binnen het onderzoeksgebied aangetast is door erosie.

Veldkartering in de vorm van een metaaldetectie is ook mogelijk én nuttig binnen het onderzoeksgebied, omdat er mogelijk metaalvondsten van het Frans legerkampement uit 1678 aanwezig zijn. Deze kunnen ook in de toplaag van het bodemarchief bewaard zijn gebleven.

Tot slot dient ook een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd te worden om na te gaan of binnen het onderzoeksgebied relevante archeologische sporen aanwezig zijn. Deze onderzoekstechniek biedt daarvoor voldoende ruimtelijk inzicht en is geschikt omdat een site zonder complexe verticale stratigrafie verwacht wordt.

3 Samenvatting

Het onderzoeksgebied is gelegen op de flank van een heuvelrug met enkele waterlopen in de buurt. Historische kaarten en luchtfoto's tonen aan dat het onderzoeksgebied minstens sinds de late middeleeuwen in gebruik was als akkerland. In het noordwesten werden omstreeks het midden van de 20ste eeuw woningen gebouwd. Aan de hand van het bureauonderzoek wordt een goede bewaring van het bodemarchief verwacht, al kan de bouw van woningen voor enige aantasting van het bodemarchief gezorgd hebben. Een evaluatie van de geplande bodemingrepen geeft aan dat het volledige bodemarchief binnen het onderzoeksgebied bedreigd is. Gezien het archeologische potentieel van het terrein is daarom verder archeologisch vooronderzoek aangewezen. In het bijzonder moet hierbij aandacht besteed worden aan de mogelijke aanwezigheid van een Frans legerkampement uit 1678.

4 Bibliografie

4.1 Publicaties

Schroyen, K./P. Buffel/J. Matthijs, 2003: *Toelichting bij de Quartairgeologische kaart. Kaartblad 31-39 Brussel-Nijvel*, Brussel.

4.2 Websites

Cartesius (2021)
<https://www.cartesius.be>

Databank ondergrond Vlaanderen (2021)
<https://dov.vlaanderen.be/>

Geoportaal Onroerend Erfgoed (2021)
<https://geo.onroenderfgoed.be/>

Geopunt Vlaanderen (2021)
<https://www.geopunt.be/>

Inventaris Onroerend Erfgoed (2021)
<https://inventaris.onroenderfgoed.be>

Onderzoeksbalans Onroerend Erfgoed Vlaanderen (2021)
<https://www.onderzoeksbalans.be>

5 Bijlagen

5.1 Archeologische periodes

